

ZEMLJIŠNI POSJED ZADARSKOG PLEMSTVA OD 1700. DO 1720.

Lovorka Coralić

Autor razmatra zemljišno poslovanje i strukturu posjeda zadarskog plemstva od 1700. do 1720. godine. Daje pregled geografskog smještaja posjeda zadarskih plemića i analizira njihovu strukturu posebno se osvrćući na vrste i oblike težačkih podavanja.

Analizira zemljišnu aktivnost plemstva s obzirom na broj i veličinu posjeda, svotu uloženu u poslovanje i učestalost pojedinih agrarnih operacija. Razmatra i društvenu strukturu osoba koje posluju s plemićima upozoravajući na proces jačanja plemićkog veleposjeda i tome usporedni proces slabljenja seljaštva u zadarskom distriktu. Autor zaključuje da zadarsko plemstvo još uvijek predstavlja važan činilac u agrarnoj djelatnosti, iako je ona uglavnom ograničena na davanje zemlje u zakup.

Morejski rat (1685—1699) posljednje je razdoblje mletačko-turskih ratova na području zadarskoga kontinentalnog zaleđa. Mirom u Srijemskim Karlovcima 1699. godine Mlečani su zadržali cjelokupan teritorij oslobođen u ratu te se granična crta protezala od Knina do Vrlike i dalje preko Sinja i Zadarja do Čitluka. Nakon slijedećeg, posljednjeg rata između Mletačke Republike i Turske 1715—1718. godine, Dalmacija se teritorijalno konstituirala mirom u Požarevcu proširenjem kopnene granice do Velebita i Dinare. Zadarsko područje nije tada doživjelo nikakva proširenja, nego je ostalo na pozicijama razgraničenja s kraja 17. stoljeća. Time se turska granica konačno posve odmakla od Zadra te je pokrajinom zavladao dugotrajan mir, prekidan povremenim graničnim razmiricama koje nisu bitno utjecale na opće prilike. Takvo stanje potrajalo je sve do propasti Republike 1797. godine.¹

Zadar je ostao glavnim gradom čitave pokrajine i u 18. stoljeću. Pored toga, imao je i vlastito upravno-administrativno područje koje je obuhvaćalo grad, kopneno zaleđe i otočje i koje se prostiralo od Velebita do Dugog otoka te od rijeke Krke do otoka Vira.² Tako prostrano administrativno područje uvjetovali su njegov status, koji je proizlazio iz činjenice da je u gradu bora-

¹ S. Traljić, Zadar i turska pozadina od XV do potkraj XIX stoljeća, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 11—12, Zadar 1965, 221; G. Novak, Presjek kroz povijest Zadra, na ist. mj., 57; T. Raukar, I. Petricioli, F. Švelec, Š. Peričić, Zadar pod mletačkom upravom (dalje: Zadar), Zadar 1987, 457.

² Zadar, str. 457; M. Novak, Zadar glavni grad Mletačke Dalmacije i Albanije, Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 11—12, Zadar 1965, 187, 196.

vio mletački upravitelj čitave pokrajine te prirodno-geografski položaj agrarnog zaleđa, neposredna blizina otoka i činjenica da se u ovom području nije osim Zadra nalazio nijedan veći grad.

Zadarsko područje obilježava mediteranska klima što u mnogo čemu utječe na karakter poljoprivrede: prevladava podloga crvenice uz djelomično barsko tlo, što je u načelu pružalo povoljne uvjete za obilnu poljoprivrednu proizvodnju. Unutar zadarskog područja možemo razlikovati dvije poljoprivredne regije, koje su se istodobno podudarale i s administrativnom podjelom: otoci s uskim pojasom priobalja činili su tzv. staru stečevinu (aquisto vecchio), dok je znatno veći dio ukupnoga zadarskog kopna tvorio novu stečevinu (aquistu nuovo). Na novoosvojenom teritoriju zadarskog kotara zemlja je bila u vrhovnom vlasništvu države, dok je na staroj stečevini prevladavalo privatno vlasništvo. Riječ je napose o krupnom zemljišnom posjedu, koji je bio u vlasništvu komune, nabožnih korporacija, crkvenih ustanova te, napose, gradskog plemstva.

Tijekom 17. stoljeća broj plemićkih obitelji u gradu znatno se smanjio. Stoga u razdoblju prve četvrtine 18. stoljeća bilježimo slijedeće obitelji: Civalelli, Spingaroli, Grisogono, Bortolazzi, Nassi, Begna, Carnaruti, Ferra, Calcina, Ljubavac, Detrico, Fafogna, Alberti, Pellegrini, Fondra, Ponte, Posedarski, Soppe s ogrankom Soppe-Papali, Soppe-Fortezza i Rossa.³

Prije nego prijedemo na razmatranje agrarne djelatnosti zadarskog plemstva potrebno je napomenuti da je prilog izrađen isključivo na osnovi građe nastale u promatranom razdoblju te je zbog njegove kratkotrajnosti, kao i nepotpunosti sačuvanih podataka, moguće da pojedini zaključci ne odgovaraju u potpunosti stvarnoj situaciji pa će ih tek trebati dokazati i nadopuniti daljim istraživanjima. Korišteni su spisi iz fondova Historijskog arhiva u Zadru: spisi zadarskih bilježnika, spisi generalnih providura i zadarskih kneževa, spisi samostana Sv. Nikole, Sv. Dominika i Sv. Kuzme i Damjana te podaci iz katastika Zadarskog okruga (contado di Zara) iz 1709. godine.

S obzirom na geografski raspored zemljišni posjed zadarskog plemstva nalazi se u tri područja: u kopnenom zaleđu (nova stečevina), priobalju i neposrednoj gradskoj okolini i na otocima (stara stečevina). Plemićki posjedi u kopnenom zaleđu relativno su malobrojni, a nalaze se u slijedećim naseljima: Visočane, Dračevac, Smiljevac, Tršci, Zemunik, Ražanac, Grusi, Papračane, Kašić, Vrana, Ljubač, Varikašine, Perušić, Tinj, Crnica, Belotinjac, Ceranje i Ervenik.

U neposrednoj blizini grada posjedi su se nalazili u blizini crkve Sv. Ivana, kod Lazareta Sv. Marka, na Gaženici, Vruļjama i Brodarici, u Ozrinju, Čubrijanu, Čerodolu, Koprancu, Čelopeku, Punta Miki, Maslenici (današnjim Petrićima), Crnu, Bokanjcu, Babindubu i Dračevcu.

U priobalnom pojasu plemićki posjedi spominju se u Diklu, Kožinu, Petračanima, Bibinjama, Sukošanima, Krmčini, Tukljači, Turnju, Filip-Jakovu, Biogradu i Pakoštanima te na svim otocima zadarskog arhipelaga.

³ Obitelj Lantana za koju S. Peričić u »Zadar pod Mletačkom upravom« smatra da je 1694. godine agregirana u zadarsko plemstvo (399—400), u notarijatu se redovito navodi kao građanska te je stoga nismo uzimali u obzir prilikom analize.

Osim u zadarskom distriktu agrarno djelovanje zadarskih plemića prisutno je i na području ninskog, šibenskog i trogirskog kopnenog distrikta te na otocima Rabu, Pagu, Murteru, Žutu, Žirju, Hvaru i Visu.

Zemljišni posjedi zadarskog plemstva obuhvaćaju raznovrsne agrarne površine. Tako se u ugovorima spominju cjeloviti posjedi (possessi) koji uz zemljište obuhvaćaju stanove težaka (case coloniche) i druge gospodarske zgrade, mlinove (molini), vrtove (horti), voćke (mandolatti, fici, pomari) i stoku potrebnu za obradu (bovini) s točno određenim brojem ugovornim obvezama vezanih težaka (coloni residenti) i nadničara (sozziali). Zemljišni posjedi obuhvaćaju vinograde (vigne), maslinike (olivari), šume (boschi), pašnjake (pascoli), oranice (terre arative), zaparložene zemlje (derrì), manje otoke i hridi (scogli). Radove na imanju nadgleda nadzornik — gastald, kojemu se najčešće dostavljaju prirodne dadžbine.

Zemljišni posjed zadarskog plemstva ne poznaje kategoriju alodijalne ili dominikalne zemlje te je osnovni prihod od agrarne djelatnosti novčana ili prirodna renta. Ako je riječ o novčanoj renti, visina podavanja u pravilu iznosi 6% od stvarne vrijednosti posjeda, pri čemu vrijednost uroda nema nikakvo značenje.

Naturalna renta određena je udjelom od uroda. Prevladava četvrtina sveukupnog uroda (tzv. dominikal), u odnosu na koji su ostali oblici prirodnih podavanja puno rjeđi. Riječ je prije svega o podavanju od žitarica, maslina, vina ili mošta, te, vrlo rijetko, proizvedenog ulja ili voća. Osim četvrtine zakupi se najčešće kreću od polovine do trećine, dok su petina, šestina, sedmina ili desetina, za obrađivača znatno povoljnije, zabilježene svega nekoliko puta. Pored spomenutog udjelnog određenja prirodnog podavanja iznimno se javljaju i točno određene količine proizvoda (žita, maslina, ulja i vina).

Poseban oblik podavanja predstavljaju darovi (honoranze) koje obrađivač daje kao nadoknadu za priznanje prava vlasništva nad zemljom, ali i za ustupljeno gradilište za kuću, vrt i okućnicu. Riječ je uglavnom o simboličnim, za obrađivača neopterećujućim darovima davanim vlasniku zemlje jednom godišnje u vrijeme većih crkvenih blagdana Božića, Bogojavljenja, Karnevala i Uskrsa. To su obično par pilića, kokoš, sir i jaja. Ponekad se radi i o težim davanjima — janjetu, kozletu, sijenu i drvima, polovini kvarca žita, pri čemu je ponekad moguće oslobađanje uz novčani otkup.

Plodovi se isporučuju, u ovisnosti o smještaju posjeda, u gospodarsku kuriju pored samog posjeda ili u grad ako se posjedi nalaze na kopnu ili, ako je riječ o otočnom posjedu, u barku plemića usidrenu u obližnjoj seoskoj luci. Prijevoz plodova obavljaju sami težaci uz nadzor gastalda, koji mora biti prisutan i samom činu berbe i razdiobe plodova.

Posjedi koji se ustupaju na obrađivanje često su djelomično zapušteni te se obrađivač obvezuje da će ih tijekom slijedećih godina osposobiti za davanje plodova. Dužina nasadijanja kretala se, ovisno o veličini neobrađenog zemljišta, od 2 do 10 godina, pri čemu je težak bio dužan svake godine nasaditi od polovine do 1 gonjaja vinograda i određeni broj stabala maslina i voća. Budući da je kod spomenutih kultura potrebno duže razdoblje njihovog uzgoja tijekom kojeg ne donose plodove, zemljoposjednik težaku često daje stanovitu novčanu pomoć, također razmjernu veličini i zapuštenosti posjeda.

Zemljišna aktivnost zadarskog plemstva u navedenim područjima s obzirom na broj zemljišnih čestica na kojima se obavljaju agrarne operacije (kupoprodajni i zakupnički odnosi) najučestalija je na otocima (33,58%) i u kopnenom zaleđu (30,66%), znatno manja u bližoj okolici (18,61%) i priobalju (10,22%), dok su agrarne operacije izvan gradskog distrikta vrlo rijetke (Ninski distrikt 4,38%, ostalo 2,55%). Promatramo li iste agrarne operacije s obzirom na ukupnu količinu zemlje u njima, vidljivo je da je učestalost najizrazitija na otočnom području (44,95%), znatno manja na području Ninskog distrikta (19,08%), dok područja bliže (8,13%) i dalje (10,48%) kopnene okolice i priobalja (12,60%) čine relativno jedinstvenu skupinu. Područja izvan zadarskog i ninskog distrikta najslabije su zastupljena u agrarnim operacijama (4,75%). Pritom valja napomenuti da su područja priobalja, bliže gradske okolice i Ninskog distrikta površinom nekoliko puta manja od otočnog i kopnenog distriktnog područja.

S obzirom na veličinu čestica spomenutih u ugovorima primjetno je da prevladava usitnjeni posjed. Preko polovine spomenutih čestica nije veće od 4 gonjaja (najčešće iznose 2—3 gonjaja), a preko 4/5 od 7 gonjaja. Zanimljivo je da u priobalnom pojasu čak 2/3 čestica ne prelazi veličinu od 4 gonjaja.

U promatranom razdoblju najveću aktivnost zemljišnim posjedima pokazuju obitelji Detrico, Spingaroli, Fafogna, Nassi i Ponte, kojih opseg poslovanja iznosi više od 100 gonjaja. Jasno je da su posjedi obitelji bili mnogo veći. Tako npr. opseg poslovanja obitelji Bortolazzi iznosi samo 62,25 gonjaja, a samo u inventaru Antonia Bortolazzia iz 1711. godine izričito se spominju posjedi čija ukupna veličina iznosi barem 449,75 gonjaja.⁴ Isto tako opseg poslovanja obitelji Soppe-Fortezza iznosi svega 76 gonjaja, a u inventaru Giovanni Battiste Soppe Fortezza zabilježena je veličina posjeda veća od 1157 gonjaja.⁵ O vrlo velikim i raznovrsnim posjedima plemića u agrarnim područjima priobalja i kopnenog zaleđa svjedoče i podaci Foscarinievog katastrika zadarskog okruga iz 1709. godine. Tako npr. obitelj Begna raspolaže posjedima u Turnju i Filip-Jakovu, Bortolazzi u Vrani, Fafogna u Radovinu i Grusima, Grisogono u Grusima, Nassi u Visočanima i Grusima, Ljubavac u Radovinu, Ponte u Kašiću i konačno Spingaroli u Ceranju, Visočanima, Turnju, Filip-Jakovu, Biogradu i Vrani.⁶

Ukupna zabilježena svota koju su zadarski plemići uložili u agrarno poslovanje iznosila je 151.892 lire od čega je 54942 (36,17%) lire uloženo u trgovinu cjelovitim posjedima. Najviše je uloženo u posjede na otocima (138.227 lira, tj. 90,87%), dok je udio ulaganja u kopnene posjede zanemarivo malen.

Primjetna je neujednačenost cijena u odnosu na veličinu prodanog zemljišta. Cijene se kreću u velikim rasponima, pri čemu se ipak kao najčešća navodi svota od 100 do 115 lira po gonjaju. Cijene stabala maslina također

⁴ Historijski arhiv u Zadru (dalje: HAZd), Spisi zadarskih bilježnika, Francesco Bonicelli, b. IV, r. VI, br. 2 (1711).

⁵ HAZd, Spisi zadarskih knezova, Andrea Gritti, b. I, p. 395—395', 434—434' (1717).

⁶ HAZd, Katastik Dalmacije XVII i XVIII stoljeća.

pokazuju veliku raznolikost, iako je ona znatno manja jer su i cijene u prosjeku znatno manje. Izuzmemo li nekoliko odudarajućih slučajeva (cijene od 25 do 40 lira po stablu), većina stabala prodana je po prosječnoj cijeni od 10,5 lira s rasponom od 3 do 18 lira.

S obzirom na vrstu agrarnih operacija prevladava davanje u zakup (61,70%). U navedenom razdoblju zadarsko plemstvo pokazuje i tendenciju proširenja svog posjeda te kupnja, redovito povezana s ustupanjem iste čestice bivšem vlasniku na obrađivanje, zauzima vrlo velik udio u njihovom poslovanju (24,11%). Primjetno je da je spomenuti proces učestaliji na otocima, gdje je plemićki posjed prisutniji. U usporedbi s prethodnim oblicima poslovanja agrarne operacije prodaje znatno su rjeđe (14,19%). Unutar te skupine specifična je pojava prodaje i uzimanja iste zemlje u zakup, pri čemu se najčešće posluje s crkvenim ustanovama, ali je ta pojava razmjerno rijetka u ukupnom broju operacija (2,84%).

U spomenute agrarne operacije uključeni su, premda različitom zastupljenošću, svi društveni slojevi. Najveći broj sudionika poslovanja s plemićima su seljaci koji prodaju svoju ili uzimaju u zakup plemićku zemlju. Izuzev u spomenutim operacijama težaci se vrlo rijetko javljaju i kao kupci plemićkih čestica. Kupoprodajno i zakupodavno poslovanje plemića ostvaruje se i sa stanovnicima Zadra (drugim plemićima i građanima), dok je agrarno poslovanje s crkvenim ustanovama uglavnom ograničeno na afikt crkvenih posjeda.

Afikt se javlja kao složeniji oblik zakupa većih zemljišnih posjeda, pašnjaka, šuma i manjih otoka. Dužina zakupa kreće se od 10 do 20 godina i točno se određuje ugovorom, pri čemu se najamnina redovito isplaćuje u novcu.

Iz svega navedenog vidljivo je da zadarsko plemstvo kupnjom nastoji proširiti već ranije stečeni zemljišni posjed, pri čemu se agrarne operacije u većoj mjeri odnose na otočni dio zadarskog distrikta. Usporedo s procesom jačanja plemićkog zemljoposjeda odvija se i proces smanjivanja i nestanka sitnog seljačkog posjeda, jer oni, prodajući zbog dugova i neimaštine vlastitu zemlju (didina ili plemenščina) ili zakupno pravo obrađivanja dolaze u potpunu ekonomsku zavisnost od zemljoposjednika.

Završavajući naposljetku razmatranje agrarne djelatnosti zadarskog plemstva u prva dva desetljeća XVIII. stoljeća možemo zaključiti da uz zadarske građane (cittadini) još uvijek predstavljaju aktivnog činioca u kupoprodajnim i zakupodavnim agrarnim operacijama. U cijelosti gledano zemljišni posjed plemića se tijekom razdoblja povećao, ali su usprkos tome oblici iskorištavanja zemljišta ostali na razini jednostavnog i tradicionalnog, ekonomski najmanje unosnog, davanja zemlje u zakup.

Kao prilog ovom radu donosimo tabelarni pregled zemljišnog poslovanja zadarskih plemićkih obitelji Nassi i Ponte te tabelarni pregled spominjanja njihovih posjeda prema izvorima. Podaci o zemljišnom posjedu dani su prema mjestu u kojem se navedeni posjedi nalaze, a oni o zemljišnom poslovanju kronološkim redom. Tabele sadrže podatke o smještaju, karakteristikama zemljišnog posjeda (vrsta, veličina, vrijednost), vrsti zemljišnog poslovanja i društvenoj strukturi osoba s kojima se poslovanje obavlja. Izabra-

ne su obitelji koje najbolje reprezentiraju zemljišnu aktivnost zadarskog plemstva i za čije nam se djelovanje sačuvalo najviše podataka. Pritom je uzeto u obzir da Nassi pripadaju starom komunalnom, a Ponte novom agregiranom plemstvu.

Prilog 1: *Zemljišno poslovanje zadarskih plemića*

Legenda: A	zemlja	K	zakupnina (udjelni izraz)
B	vinograd	L	drugi načini plaćanja zakupa
C	ostali posjedi	M	zadarski plemići
D	veličina	N	zadarski pučani
E	vrijednost ili cijena	O	težaci
F	kupovina	P	crkvene ustanove i osobe
G	prodaja	d	dukati
H	darovanje	g	gonjaji
I	podjela dobara	l	lire
J	zakup	r	reali

1.1. *Zemljišno poslovanje obitelji Nassi*

God.	Mjesto	Karakteristike posjeda					Vrsta poslovanja						S kim posluju				
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
1700.	Kukljica	+	+	+	3 g						+	1/3, 1/2, 1/5					+
1701.	Saši				+						+		+				+
1702.	Radovin				+						+		+				+
1702.	Sali	+		+							+	1/4					+
1703.	Kukljica		+		4 g						+	1/4	+				+
1704.	Lukoran	+	+	+	4 g	100 d			+		+	6%					+
1704.	Poljana (Pag)										+		+				
1705.	Lukoran		+	+	5 g				+							+	
1707.	Sv. Marko		+			73 r			+								+
1707.	Sv. Marko		+			98 l			+								+
1707.	Sv. Ivan	+							+								+
1707.	Kukljica	+									+						+
1708.	Sv. Marko	+									+	1/4					+
1708.	Sv. Marko	+									+	1/4					+
1708.	Sv. Marko	+									+	1/4					+
1708.	Kukljica	+	+	+	6,75 g						+	1/4, 1/3					+
1708.	Bergamo								+							+	
1710.	Bokanjac	+									+						+
1713.	Kožino	+		+	16 g						+	1/4					+
1715.	Sali			+							+	1/4					+
1716.	Pašman		+								+		+				+
1717.	Monte Ferreo	+							+					+			
1717.	Kožino	+			6,5 g	35 d			+	+						+	
1720.	Preko	+		+	1 g						+	1/4					+
1720.	Sali				4 g						+	1/4					+
	Dobropoljana	+									+		+				+
	Sutomišćica	+									+		+				+

1.2. Zemljišno poslovanje obitelji Ponte

God.	Mjesto	Karakteristike posjeda					Vrsta poslovanja						S kim posluju				
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P
1700.	Banj	+	+		3 g						+	1/3				+	
1700.	Banj	+									+						+
1700.	Ždrelac	+	+		2 g						÷	1/4		+			
1701.	Lukoran	+			3 g						+	1/4				+	
1701.	Lukoran	+	+		2 g						+	1/4				+	
1701.	Lukoran	+			2 g						+	1/4				+	
1701.	Žman	+	+								+	1/4				+	
1703.	Banj				17 g	200 d		+		+			+				+
1705.	Lukoran	+	+		1 g						+						+
1706.	Pašman		+								+				+		
1707.	Bokanjac	+	+	+	20 g						+	1/2				+	
1707.	Privlaka	+									+	1/4, 1/2				+	
1707.	Sutomišćica	+									+	1/2				+	
1707.	Sutomišćica	+									+		+			+	
1708.	Nin	+	+		30 g						+	1/4	+			+	
1708.	Sutomišćica	+			4 g						+	1/2				+	
1708.	Lukoran	+									+		+			+	
1709.	Lukoran	+	+								+	1/4					+
1709.	Lukoran	+	+								+	1/3				+	
1709.	Lukoran	+	+								+	1/4					+
1709.	Lukoran	+	+								+	1/4				+	
1710.	Lukoran	+	+		3 g						+	1/4				+	
1710.	Lukoran	+	+		2 g						+	1/4				+	
1711.	Lukoran	+	+		5 g						+	1/5				+	
1711.	Lukoran	+			3 g	1310 1			+							+	
1711.	Lukoran		+			1156,51		+								+	
1711.	Lukoran	+			5 g						+	1/5				+	
1711.	Ždrelac	+	+		3 g				+							+	
1713.	Banj	+			6 g	620 1			+							+	
1714.	Vrsi		+					+			+	1/4	+			+	
1714.	Kukljica	+			3 g				+							+	
1714.	Ugljan	+	+	+							+	1/4				+	
1715.	Molat	+									+	1/7				+	
1715.	Sutomišćica		+	+					+							+	
1717.	Bibinje	+							+						+		

Prilog 2: Zemljišni posjedi spomenuti u izvorima

Legenda: A	zemlja	H	zadarski plemići
B	vinograd	I	zadarski pučanin
C	ostali posjedi	J	težak
D	veličina	K	crkvene ustanove i osobe
E	vrijednost		
F	zakupnina izražena udjelom	g	gonjaji
G	od proizvoda	l	lire
	ostali oblici plaćanja		

2.1. Zemljišni posjedi obitelji Nassi

Mjesto	Karakteristike posjeda					Uvjeti zakupa		Zakupnik				God.
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	
Bokanjac	+											1720.
Sv. Ciprijan	+											1703.
Gaženica	+											1707.
Paprat	+											1703.
Kožino		+		2 g	200 l				+	+		1709.
Petrčane		+										1720.
Lazareto V.	+											1704.
Ljuba	+			100 g								1703.
			+									1720.
Radovin	+	+	+									1707.
	+	+	+									1707.
	+	+	+									1711.
Nin	+											1704.
	+											1704.
	+											1707.
Privlaka	+											1718.
Pašman	+											1708.
			+									1720.
Preko			+		300 l	6%				+	+	1715.
	+											1719.
Sali	+					1/4				+		1701.
	+											1704.
	+											1708.
	+											1708.
			+									1713.
			+									1714.
			+			28 l						1716.
			+			75 l						1716.
			+			50 l						1716.
			+			6 l						1716.
	+				1504 l			+				1719.
Kalj	+											1715.
Kukljica	+					1/5						1700.
	+			3 g		1/3						1700.
						1/2						
	+			2 g					+			1713.
	+									+		

2.2. Zemljišni posjedi obitelji Ponte

Mjesto	Karakteristike posjeda					Uvjeti zakupa		Zakupnik			God.	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J		K
Figureta	+											1703.
Sv. Ivan	+											1713.
Bataglie	+											1702.
Punta Mika	+											1710.
Monte Ferreo		+										1713.
Gaženica		+										1703.
Spinata		+		3 g	300 l	6%				+		1715.
Vrsi			+									1714.
Smiljevac	+											1704.
Privlaka	+											1710.
	+											1710.
	+							+		+		1714.
Lukoran	+											1704.
	+											1710.
	+											1714.
	+											1715.
Ugljan			+									1720.
Zman	+										+	1708.
Dobropoljana	+											1708.
Banj	+											1708.
Zapuntel	+										+	1715.
Ist	+											1707.
			+									1715.
Molat	+											1707.
Mrljane	+											1707.
Preko	+											1704.
	+											1707.
	+											1708.
	+											1720.
Sutomišćica			+		650 l							1707.
Nin	+											1707.
Kašić	+		+									1709.
Obrovac	+											1704.
Biograd	+											1707.
Banj	+	+	+	9 g	768,6 l						+	1711.
Ždrelec	+		+									1700.
Dobropoljana	+		+									1714.
	+											1716.

Zusammenfassung

DER LANDBESITZ DES ADELS VON ZADAR ZWISCHEN 1700—1720

Lovorka Čoralić

Der Verfasser erörtert die Geschäftsführung auf den Landbesitzen des Adels von Zadar zwischen 1700 und 1720. Die vorliegende Arbeit ist aufgrund des Archivmaterials entstanden, das im Historischen Archiv in Zadar, in den Archivbeständen der Klöster des hl. Dominicus, des hl. Nikolaus, des hl. Grisogonus sowie der hl. Kosmas und Damjanus (alle in Zadar), der Fürsten und Notare von Zadar und der ältesten *Katastika* vom Ende des 17. und Anfang des 18. Jhs. aufbewahrt werden.

Nachdem der Verfasser kurz die militärisch-politischen Verhältnisse auf dem Gebiet von Zadar skizziert hat sowie die geographische Anordnung der landwirtschaftlichen Regionen in Anbetracht der administrativen Aufteilung, gibt er einen Überblick über die geographische Anordnung der Besitze der Adelligen von Zadar und analysiert ihre Struktur mit besonderer Berücksichtigung der Art und Formen der Abgaben der Bauern.

Der Verfasser analysiert die landwirtschaftliche Tätigkeit des Adels, in erster Linie Zahl und Größe der Besitztümer, ferner die in die Landwirtschaft investierten Summen und die Häufigkeit der einzelnen Agraroperationen. Er erörtert ebenfalls die gesellschaftliche Struktur der Personen, die Geschäftsverbindungen mit den Adelligen aufrechterhalten, unter Hinweis auf den Prozeß der Erstarkung des Großgrundbesitzes der Adelligen und des parallel dazu verlaufenden Prozesses der Schwächung der Bauern in dem Distrikt von Zadar. Der Verfasser kommt zu dem Schluß, daß der Adel von Zadar noch immer einen wichtigen Faktor in der Landwirtschaft darstellt, obwohl sich die diesbezügliche Tätigkeit der Adelligen überwiegend darauf beschränkt, den Landbesitz in Pacht zu geben.

Als Anhang ist ein tabellarischer Überblick über die landwirtschaftliche Tätigkeit und die Besitztümer der Adelfamilien, die für die Illustration dieser Tätigkeit des Adels von Zadar am repräsentativsten sind, gegeben.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR
Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUŠ, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK
Ivan KAMPUS

LEKTOR I KOREKTOR
Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:
Savez povijesnih društava Hrvatske
Historijski zbornik
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Narudžbe šalžite na adresu:
Filozofski fakultet, Odsjek za povijest, za Historijski zbornik
Zagreb, Ul. Đure Salaja 3

Cijena ovog broja iznosi 450 d

Izdavanje časopisa sufinancira

Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad Hrvatske

Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — ožujak 1991.